

OKRESNÝ ÚRAD SVIDNÍK
odbor krízového riadenia
ul. Sov. hrdinov 102, 089 01 SVIDNÍK

V súlade s § 14, ods. 1 písm. p) a § 15a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov zverejňujeme:

INFORMÁCIE PRE VEREJNOSŤ

Obsahová náplň:

- 1. Informácie o zdrojoch ohrozenia, ich špecifikácia a teritoriálna lokalizácia.**
- 2. Informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a jej následkoch na postihnutom území a životnom prostredí.**
- 3. Nebezpečné vlastnosti a označenia látok a prípravkov, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť na území okresu.**
- 4. Informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a záchranných prácach.**
- 5. Úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti.**
- 6. Podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva.**
- 7. Odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností.**

1. Informácie o zdrojoch ohrozenia, ich špecifikácia a teritoriálna lokalizácia

1. ŽIVELNÉ POHROMY

Živelná pohroma je mimoriadna udalosť, pri ktorej dôjde k nežiaducemu uvoľneniu kumulovaných energií alebo hmôt v dôsledku nepriaznivého pôsobenia prírodných síl, pri ktorej môžu pôsobiť nebezpečné látky alebo pôsobia ničivé faktory, ktoré majú negatívny vplyv na život, zdravie alebo na majetok.

a) Vietor

Celé územie okresu leží v miernom pásme klimaticky teplej, mierne teplej a chladnej oblasti s priemernou ročnou teplotou vzduchu 6 až 8° C. Priemerné ročné úhrny zrážok sa pohybujú v rozmedzí 600 – 800 mm. Ročný počet dní so snehovou pokrývkou je 80 až 100 dní. Maximálna snehová pokrývka v severnej pahorkatej časti okresu je 80 cm, na ostatnom území 40 cm.

Prevládajúce smery prízemných vetrov a priemerné zrážky v jednotlivých ročných obdobiach na území okresu sú nasledovné:

Prízemný vietor

jar - 230°
leto - 210°
jeseň - 280°
zima - 280°

Priemerné zrážky

/668 mm vodného stĺpca/

jar - 22 %
leto - 47 %
jeseň - 11 %
zima - 20 %

Z uvedených hodnôt vyplýva, že v prevažnej miere na celom území okresu prevládajú západné vetry. Prevládajúca rýchlosť vetra je 2 - 6 m/s.

b) Teplotné extrémny (horúčavy, mrazy),

Nepriaznivé poveternostné javy pôsobia hlavne na dvoch miestach územia okresu a to v oblasti obcí Nižný a Vyšný Komárnik a hraničného prechodu do PR, kde v zimných mesiacoch sa tvoria záveje a námrazy, čo sťažuje a blokuje dopravu na medzinárodnej štátnej ceste č. I/73. Druhým kritickým miestom je oblasť Šarišsko-Štiavnická kde v jesenných mesiacoch dochádza k tvorbe častých hmiel a v zimných mesiacoch snehových závejov a námraz čo taktiež sťažuje a blokuje dopravu na spomínanej medzinárodnej ceste.

Tieto kritické miesta sú prioritné pri nasadzovaní síl a prostriedkov na ochranu ohrozených a postihnutých osôb a pri sprejazdňovaní ciest a zabezpečovaní zásobovania.

c) Búrky a prívalové dažde,

V dôsledku búrok a prívalových dažďov najmä v letnom období sú ohrozované obce nachádzajúce sa v blízkosti rieky Topľa, a to: Kalnište, Lužany pri Topli, Giraltovice, Mičakovce.

Nadmerné zrážky zapríčiňujú vyliatie vôd z korýt riek Ondava, Ladamírka a Radomka, kde sú najčastejšie postihované obce v blízkosti ich korýt. Sú to obce Vyšný Orlík, Nižný Orlík, Svidník, ďalej Nižný Komárnik, Vyšný Komárnik, Krajná Poľana, Hunkovce a Ladamirová a v povodí Radomky sú to obce Šarišský Štiavnik, Radoma, Okrúhle, Matovce a Giraltovice. Na miestnych tokoch sú ohrozované obce Dubová, Nižný Mirošov, Vyšný Orlík, Vagríneč, Šemetkovce, Krajná Čierne, Kurimka, Hrabovčik Rakovčik Soboš, Fijaš, Dukovce, Želmanovce, Kuková, Beňadikovce, Bodružal. Cernina, Cigla, Dobroslava, Jurková Voľa, Kobylnice, Korejovce, Kračunovce, Krajná Bystrá, Lúčka, Medvedie, Miroľa, Mlynárovce, Nižná Jedľová, Nižná Písaná, Pstrina, Rovné, Štefurov, Valkovce, Vyšná Jedľová, Vyšná Písaná, Vyšný Mirošov, Železník.

Povodňové škody vznikajú na majetku obcí, štátu, občanov ako aj právnických osôb a fyzických osôb. Uvedené záplavy sú charakteru krátkodobého a viac menej lokálne, preto evakuácia obyvateľstva z týchto oblastí sa neplánuje.

d) Inverzia

Za inverznú oblasť je považovaná Komárnická dolina, Svidnícke sedlo a Šariško-Štiavnická dolina. V týchto oblastiach sa najčastejšie tvoria hmly a v zimnom období námrazy na komunikáciách, elektrorozvodoch a lesných porastoch.

e) Zosuvy pôdy, pokles pôdy, prepady dutín (kamenné lavíny) – vrátane poddolovaných oblastí banskou činnosťou.

Vzhľadom na pestrú geologickú stavbu a členitosť územia okresu vznikajú rôzne typy zosuvov pôdy. Sú vyvolané buď prirodzeným faktormi (erózia, podomieľanie zosuvu, extrémne vysoké dažďové zrážky) alebo vplyvom ľudských faktorov (zásahy do svahov, výkopy ap.). Tieto zosuvy v rôznych častiach okresu sa z času na čas vyskytujú pri cestných komunikáciách a to hlavne na ceste I/73 (Svidník – Vyšný Komárnik, Giraltovice – Prešov /v lokalite Čepcov/), a na ceste III. triedy č. 55728 v katastri obce Mlynárovce, kde dochádza aj k narušeniu statiky blízkych rodinných domov. Zosuvy pôdy sa vyskytujú aj na ďalších cestných komunikáciách III. triedy, avšak nie sú takého charakteru, aby bezprostredne ohrozovali život zdravie alebo majetok.

Zosuv pôdy s následným ohrozením majetku (rodinných domov) hrozí v obci Krajná Poľana a v obci Roztoky.

Zosuv skál a lavín na území okresu sa nepredpokladá. V okrese Svidník sa v minulosti nevykonávala banská činnosť.

f) Povodne.

Vychádzajúc z analýzy územia územného okresu Svidník z hľadiska vzniku možných mimoriadnych udalostí predstavujú povodne významné riziko ohrozenia obyvateľstva a majetku. Povodne najčastejšie ohrozujú obyvateľov obcí v povodí vodných tokov.

V dôsledku nadmerných zrážok sú ohrozované obce Kalnište, Lužany pri Topli, Giraltovece, Železník a Mičakovce. Nadmerné zrážky zapríčiňujú vyliatie vôd z korýt riek Ondava, Ladamírka Topľa a Radomka, kde sú najčastejšie postihované obce v blízkosti ich korýt. Sú to obce Vyšný Orlík, Nižný Orlík, Svidník, ďalej Nižný Komárnik, Krajná Poľana, Hunkovce a Ladomirová a v povodí Radomky sú to obce Šarišský Štiavnik, Radoma, Okružle, Matovce a Giraltovece. Na miestnych tokoch sú ohrozované obce Dubová, Nižný Mirošov, Vyšný Orlík, Vagrinec, Šemetkovce, Krajné Čierne, Kurimka, Hrabovčik Rakovčik Soboš, Fijaš, Dukovce, Želmanovce, Kuková.

Povodňové škody vznikajú na majetku obcí, štátu, občanov ako aj právnických osôb a fyzických osôb. Uvedené záplavy sú charakteru krátkodobého a viac menej lokálne, preto evakuácia obyvateľstva z týchto oblastí sa neplánuje a rozsah škôd nevyplýva na chod života v jednotlivých obciach.

g) Záplavy.

Mimoriadne javy pôsobiace v rámci územia nastávajú najmä v jarnom období pri topení snehu a v letných mesiacoch pri prietržích mračien spojených s vysokými atmosférickými zrážkami a následnými povodňami.. V dôsledku topenia snehu a hromadenia ľadových kryh hlavne na rieke Topľa vznikajú záplavy pozemkov a obydlí v priľahlých obciach Kalnište, Lužany pri Topli, Giraltovece, Železník a Mičakovce.

h) Oblasti možných veľkých lesných požiarov.

S veľkými požiarimi v lesných porastoch je možné počítať v severnej časti územia okresu po celej dĺžke hraníc s Poľskou republikou (Mirošovský les, Roztocký les, Kuchtovec, Tepajovec, Pisanský les, Komárnicka dolina – Dranec). Ďalej je to les Čierna hora a Makovica. Tieto lokality sa vyznačujú nedostatkom prístupových trás pre techniku na lokalizáciu a likvidáciu požiarov.

i) Oblasti ohrozené cestnou dopravou (nebezpečné a rizikové úseky cestných komunikácií)

V rámci územia okresu je vykonávaná preprava iba po cestných komunikáciách. Preprava nebezpečných látok po cestných komunikáciách je sledovaná a evidovaná prostredníctvom Koordinačného strediska integrovaného záchranného systému /KS IZS/ Okresného úradu v sídle kraja Prešov, hlavne čo sa týka času a trasy prepravy ako aj množstva prepravovanej NL.

Ide hlavne o tranzitnú medzinárodnú prepravu nebezpečných látok po štátnej ceste I/73 Prešov – Giraltovece – Svidník - štátna hranica s PR, čo predstavuje hlavný zdroj možného ohrozenia obyvateľstva obcí nachádzajúcich sa na tejto trase v prípade úniku NL pri havárii. Ide hlavne o tieto najčastejšie prepravované nebezpečné látky: etylacetát, butylacetát, zmesi uhl'ovodíkov, ktorých mesačne sa prepraví v priemere okolo 100 ton.

j) Oblasti možného ohrozenia závažnou priemyselnou haváriou vyplývajúce z umiestnenia nebezpečných látok – stacionárne zdroje ohrozenia

Únik nebezpečných látok v dôsledku havárie technologického zariadenia zo stacionárnych zdrojov predstavuje po rekonštrukcii hlavné ohrozenie Zimný štadión vo Svidníku, v ktorom sa v chladiarenských zariadeniach používa čpavok (NH₃) v množstve 1,16 t. s pásmom ohrozenia výparmi 248 m.

Zimný štadión Svidník

Prevádzkovateľom zariadenia sú Technické služby mesta Svidník. Zimný štadión je situovaný západne v okrajovej časti mesta vo vzdialenosti 50 m od Bardejovskej ulice, ktorá je súčasťou štátnej cesty 1. triedy I/77. Samotný objekt pozostáva z nekrytej, neopláštenej ľadovej plochy a prevádzkovej budovy, v ktorej sa nachádzajú šatne a strojovňa chladiaceho zariadenia.

Ako chladiace médium sa vo výrobnom procese používa nebezpečná chemická látka čpavok v množstve 1160 kg. Ohrozeným územím je zimný štadión Svidník a okolie s pásmom priameho ohrozenia **33 m.**, s ochranným pásmom **103 m.** a pásmo ohrozenia výparmi **248 m.** od zdroja možného úniku čpavku – strojovne chladienia. Ohrozené územie je umiestnené na kraji mesta a je charakterizované typickou mestskou zástavbou, v ktorej sa prevažne nachádza domová zástavba, malé obchodné jednotky a dopravné komunikácie.

Ako varovný prostriedok je použitá jedná elektronická siréna PAVIÁN 300V s výkonom 300W s vyžarovacou charakteristikou O, ktorá zaistí spoľahlivý účinok výstražného zvukového signálu na celom ohrozenom území. Siréna je ovládaná lokálne z modulu miestneho ovládania ECU-W ku ktorému je pripojený monitorovací systém úniku nebezpečnej látky. Elektronická siréna PAVIÁN predstavuje najvyššiu typovú radu elektronických sirén spoločnosti Telegrafia. Do sirény autonómneho systému bude doplnený modul prijímača RDS. Tým bude zabezpečené ovládanie sirény autonómneho systému z varovacích a vyznamievacích centier civilnej ochrany (sekcia KR MV SR a Okresný úrad Prešov).

V digitálnej pamäti sirény sú uložené všetky výstražné zvukové signály a hovorené informácie podľa prílohy k vyhláške MV SR č. 388/2006 Z.z. vlastnosti výstražného zvukového signálu prostriedkov varovania.

Zariadenie obsahuje náležitosti v súlade s § 3, ods. 4 vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z.z. o podrobnostiach na zabezpečenie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení vyhlášky MV SR č. 442/2007 Z.z.. Realizované projektové riešenie je v súlade s podmienkami stanovenými pre autonómne systémy podľa § 3 vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z.z..

Realizovaný autonómny systém zabezpečuje, že celé ohrozené územie bude pokryté výstražným signálom, čím sa pre prevádzkovateľa vytvorí podmienky na plnenie úloh podľa § 16 ods. 1 písm. d) zákona NR SR č. 42/1994 Z.z..

Počet osôb, ktoré sa môžu nachádzať v oblasti predpokladaného ohrozenia v čase prevádzky v zimnom období sa pohybuje od 4 do 200 osôb (zamestnanci a návštevníci). V pracovnej dobe sa v polomere ohrozeného územia nachádza cca. 30-35 osôb vedľajších prevádzok.

Ochrana obsluhy zimného štadióna v počte 4 osôb je zabezpečená 1 dýchacím prístrojom a 3 ochrannými maskami so špeciálnym filtrom na amoniak a 2 súpravami ochranného odevu. Pre verejnosť sa so špeciálnou ochranou neuvažuje, táto spočíva vo včasnom akustickom

varovaní a organizovanom opustení ohrozeného priestoru. Pre určenie smeru vetra prevádzkovateľ zabezpečil montáž veterného rukáva. Obytná zóna mesta nie je ohrozená, preto sa s evakuáciou neuvažuje.

Charakteristika:

Zimný štadión vo Svidníku využíva ako chladiace médium čpavok (NH_3) v množstve 1160 kg.

Jednotlivé pásma vypočítané pomocou programu ALOHA:

Pásma priameho ohrozenia	33 m.
Ochranné pásma	103 m.
Pásma ohrozenia výparmi	248 m.

Výpočet vykonal Ing. Ľubomír Maník, autorizovaný stavebný inžinier, ktorého číslo osvedčenia je 0060/40/11/PZ A A,d,e,f,g,i B d,e,f,g,i/OS zo dňa 18.3.2012.

k) Oblasť možného ohrozenia spojené s únikom nebezpečných látok pri všetkých druhoch preprav

V rámci územia okresu je vykonávaná preprava iba po cestných komunikáciách. Preprava nebezpečných látok po cestných komunikáciách je sledovaná a evidovaná prostredníctvom Koordinačného strediska integrovaného záchranného systému /KS IZS/ Okresného úradu v sídle kraja Prešov, hlavne čo sa týka času a trasy prepravy ako aj množstva prepravovanej NL.

Ide hlavne o tranzitnú medzinárodnú prepravu nebezpečných látok po štátnej ceste I/73 Prešov – Giraltovce – Svidník - štátna hranica s PR, čo predstavuje hlavný zdroj možného ohrozenia obyvateľstva obcí nachádzajúcich sa na tejto trase v prípade úniku NL pri havárii. Ide hlavne o tieto najčastejšie prepravované nebezpečné látky: etylacetát, butylacetát, zmesi uhlíkov, ktorých mesačne sa prepraví v priemere okolo 100 ton. V menšej miere, hlavne čo sa týka frekvencie prepravy, je možnosť ohrozenia pri preprave chlóru alebo jeho zlúčenín na chlórovanie pitnej vody v jednotlivých vodárenských zariadeniach na území okresu. Táto preprava sa uskutočňuje dvakrát v roku.

l) Ochorenia ľudí (riziko vzniku ochorení, epidémií a pandémieí).

Skupina alimentárnych ochorení.

V roku 2005 bola zaznamenaná epidémia salmonelózy na základnej škole vo Svidníku, kde ochorelo 10 žiakov. Pravdepodobným faktorom prenosu bola tvarohová žemľovka.

V roku 2007 boli dve epidémie. Prvá epidémia salmonelózy v Domove sociálnych služieb v Giraltovciach, kde ochorelo 6 chovancov, vyvolávateľom bola *S. montevideo*. Ďalšia epidémia vírusových a iných črevných ochorení bola na internom oddelení v Nemocnici arm. gen. L. Svobodu Svidník, n. o., kde ochorelo 18 ľudí.

V roku 2008 boli zaznamenané 2 epidemické výskyty. Jeden v marci na doliečovacom oddelení v Nemocnici arm. gen. L. Svobodu Svidník, n. o., kde ochorelo 5 pacientov z 32 exponovaných. Išlo o hnačky pravdepodobne infekčného pôvodu. Druhú epidémia bola

zaznamenaná v mesiaci august v Domove dôchodcov vo Svidníku, kde ochorelo 51 osôb zo 151 exponovaných. Vyvolávateľom bola Salmonella typhimurium. Pravdepodobným faktorom prenosu bola strava konzumovaná v domove – lečo s klobásou a vajcom.

V roku 2009 bol zaznamenaný jeden epidemický výskyt, a to v mesiaci máj 2009 norovírusova epidémia v materskej škôlke v meste Svidník, kde ochorelo 12 detí a 2 dospelí. Išlo o ochorenia detí navštevujúcich jednu triedu 2-3 ročných detí v MŠ vo Svidníku. Pravdepodobným faktorom prenosu bolo prvé choré dieťa.

Aj v roku 2011 bol zaznamenaný epidemický výskyt gastroenteritíd v inej MŠ v meste Svidník, kde ochorelo 17 detí. Etiológiu sa nepodarilo zistiť. V roku 2012 bol zaznamenaný epidemický výskyt gastroenteritíd na detskom oddelení Nemocnice arm. gen. L. Svobodu Svidník, n.o. Ochorelo 6 zamestnancov detského oddelenia zo 17 exponovaných. Výsledky kultivácie a virológie u chorých boli negatívne.

V minulom roku 2013 bol epidemický výskyt rotavírusovej enteritídy v meste Giraltovce, kde ochorelo 126 osôb. Ochorenia začali na dvoch základných školách, kde ochorelo 56 detí a 2 zamestnanci zo 716 exponovaných. Ochorenia boli hlásené z viacerých lokalít v meste. Faktor prenosu sa nepodarilo zistiť.

VHA – žltáčka typu A

V okrese Svidník bolo v roku 2005 hlásené 1 ochorenie, v roku 2006 to boli 4 ochorenia, pričom 3 boli v jednej rómskej rodine. V roku 2007 to boli 4 ochorenia, z toho 2 v jednej rodine. Ďalšie boli sporadické.

V roku 2009 bolo spolu hlásených 27 ochorení, z toho 2 epidemické výskyty. Prvý v mesiaci jún v obci Krajná Poľana, kde ochoreli 3 osoby. Druhá epidémia bola zaznamenaná v mesiacoch september a október v rómskej osade v obci Ladomírová. Spolu ochorelo 20 osôb, všetci boli obyvatelia osady. Ochorenia sa vyskytli hlavne u detí do 15 rokov veku, kde ochorelo 14 detí, 5 ochorení bolo do 18 rokov a iba jedno ochorenie u 28-ročnej ženy. Ďalšie 4 ochorenia boli sporadické. Faktor prenosu nebol zistený.

V roku 2010 bolo hlásených 5 ochorení. Dve ochorenia boli v jednej rodine, ostatné sa vyskytli sporadicky. V roku 2011 bolo hlásené 1 ochorenie. V rokoch 2012 a 2013 sme nezaznamenali ani jedno ochorenie.

Ako vidieť aj podľa grafu u žltacky typu A je výskyt v 5-ročných intervaloch

Ochorenia preventabilné očkovaním

V roku 2004 bolo hlásené 1 ochorenie na mums u 11-ročného dieťaťa. V roku 2007 sme zaznamenali jedno ochorenie u 6-týždňového dieťaťa na čierny kašeľ. V roku 2013 zaznamenané bolo 1 ochorenie na parotitídu u 25-ročného muža a jedno ochorenie na čierny kašeľ u 5-mesačného neočkovaného dieťaťa, ktoré bolo potvrdené serologicky.

Ostatné ochorenia

V roku 2010 bol zaznamenaný antrax u hovädzieho dobytku v lokalite **Soboš, Štefurov, Okružle** a v roku 2014 v lokalite **Svidník** nad cestným obchvatom. Antrax je ochorenie prenosné zo zvierat na človeka, preto osoby, ktoré boli v kontakte so zvieratami, boli pod lekárskeym dohľadom.

Okres Svidník je región, kde je riziko nákaz s prírodnou ohniskovosťou, ako je napríklad kliešťová encefalitída. V roku 1999 bol zaznamenaný epidemický výskyt kliešťovej encefalitídy po konzumácii kozieho a ovčieho syra. Vírus kliešťovej encefalitídy bol zistený u kôz a u oviec, z ktorých mlieka bol vyrábaný syr.

V ostatných rokoch sa ochorenia vyskytujú sporadicky.

Riziko vzniku ochorení

Vzhľadom k tomu, že narastá počet rodičov, ktorí odmietajú očkovať svoje deti zvyšuje sa riziko epidémie ochorení, ktoré tu dlhé roky neboli, alebo vyskytli sa iba sporadicky /osýpky, mums, rubeola, čierny kašeľ, záškrt, tetanus, .../.

Od roku 2012 bolo zrušené očkovanie proti tuberkulóze, pričom v roku 2012 nebolo hlásené ani jedno ochorenie na tuberkulózu, ale v roku 2013 sme zaznamenali 4 ochorenia. Z toho vyplýva, že v budúcnosti môže narastať riziko ochorení na tuberkulózu hlavne u neočkovanej populácie aj v dôsledku vysokého výskytu ochorení na Ukrajine a migrácii obyvateľstva.

Vzhľadom k cyklickosti výskytu žltacky typu A je tu riziko výskytu v určitých intervaloch. V skupine osôb drogov závislých narastá riziko vzniku žltacky typu C.

Región Svidník je lokalita, kde je prírodné ohnisko kliešťovej encefalitídy, preto je tu riziko vzniku ochorenia, rovnako aj antrax.

Pri veľkej migrácii obyvateľov je riziko zavlečenia ochorení vysoké a hlavne pri chorobách šíriacich sa vzdušnou cestou – napr. pandémie chrípky.

m) Ochorenia zvierat.

V okrese Svidník došlo v minulosti na niekoľkých farmách u hovädzieho dobytká k výskytu ochorenia ANTRAX.

Dištrikčné, rizikové oblasti kde bola diagnostikovaná choroba antrax u hovädzieho dobytká sú:

Chovateľ : SHR Vasičko ,	farma: Štefurov,	počet zvierat :	73 ks HD
Chovateľ : SHR Vadila,	farma: Valkovce,	počet zvierat :	20 ks HD
Chovateľ : Cimba ,	farma: Štefurov,	počet zvierat :	9 ks HD
Chovateľ : Oravec,	farma: Štefurov,	počet zvierat :	47 ks HD
Chovateľ : DP – Okružle,	farma: Okružle,	počet zvierat :	174 ks HD
Chovateľ : SHR J.Malačina,	farma: Okružle,	počet zvierat :	25 ks HD
			51 ks OC
Chovateľ : JM–STAV AGRO,	farma: Okružle,	počet zvierat :	300 ks OC
Chovateľ : AGRO VŠP,	farma: Okružle,	počet zvierat :	33 ks HD
Chovateľ : SHR Jankuv,	farma: Soboš,	počet zvierat :	105 ks HD
Chovateľ : MAREK ,	farma: Soboš,	počet zvierat :	112 ks OC
Chovateľ : Vadila,	farma: Valkovce,	počet zvierat :	1 ks HD
Chovateľ : Cap,	farma: Štefurov,	počet zvierat :	4 ks HD

HD - hovädzí dobytok

OC - ovce

Ochorenie sa vyskytlo v oblasti, ktorá bola postihnutá povodňami a s najväčšou pravdepodobnosťou došlo k nakazeniu zvierat spórami *Bacillus anthracis* vyplavenými po týchto záplavách z pôdy v ktorej boli v minulosti zakopané uhynuté mŕtvolky zvierat.

Charakteristika ochorenia na ANTRAX

Antrax je infekčné ochorenie zvierat, predovšetkým bylinožravcov (ovce, kozy, kone, hovädzí dobytok, srny a zajace), ktoré sa **prenáša** na ľudí.

Pôvodcom ochorenia.

Pôvodcom ochorenia je baktéria *Bacillus anthracis*. Tieto baktérie majú schopnosť vytvárať spóry, ktoré môžu prežívať v pôde, v truse a v mŕtvolách zvierat aj niekoľko desiatok rokov.

Prenos.

Človek sa infikuje stykom s chorým zvierat'om, s jeho výkalmi, hnojom, pri spracovaní kože, vlny, kostnej múčky. Možný je aj prenos vdýchnutím kontaminovaného prachu alebo požitím kontaminovanej vody alebo potravín. Pravdepodobnosť nákazy človeka pri pohybe voľne v prírode je však minimálna.

Vstupnou bránou infekcie je poranená koža, dýchací a tráviaci systém.

Liečba.

Pri miernej lokalizovanej kožnej forme sa odporúča lokálna liečba a perorálna antibiotická liečba tetracyklínovými prípravkami alebo penicilínom.

Preventívne opatrenia.

Týkajú sa najmä veterinárneho dozoru nad zvieratami (očkovanie zvierat, bezpečné odstraňovanie uhynutých zvierat v kafilériách, kontrola ochrany hraníc pri dovoze zvierat a zvieracích produktov). Na rizikových pracoviskách je potrebné zabezpečiť bezprašné prevádzky, používanie osobných ochranných pomôcok a zdravotnú výchovu.

Represívne opatrenia.

Pri výskyte nákazy u zvierat je potrebné vykonať usmrtenie chorých zvierat a zabezpečiť zneškodnenie uhynutých zvierat v kafilériách a dezinfekciu.

Pri výskyte ochorenia u ľudí je potrebné zabezpečiť hospitalizáciu chorého na infekčnom oddelení a aktívne vyhľadávať chorých a podozrivých z nákazy. Ostatné osoby v ohnisku nákazy, ktoré boli v styku s nákazou sledovať pod zvýšeným zdravotným dozorom a preventívne im podávať penicilín. Je tiež potrebné vykonávať ohnisková dezinfekciu (prípadne spálenie kontaminovaných predmetov).

n) Ochorenia rastlín, zamorenie škodcami.

Zdravie rastlín je kľúčovým faktorom pre udržateľné a konkurencieschopné poľnohospodárstvo, záhradníctvo a lesné hospodárstvo.

Hrozba zmeny klímy a jej negatívne prejavom klimatickej zmeny je bezpochyby globálne otepľovanie. Otepľovanie so sebou prináša celý rad pozoruhodných, predovšetkým negatívnych dôsledkov. Popri čoraz častejších extrémnych prejavoch počasia (vlny horúčav, dlhšie trvajúce a intenzívnejšie sucha, silnejšie a prudšie búrky, a pod.) treba do budúcnosti počítať napríklad s rozšírením výskytu škodcov poľnohospodárskych plodín či parazitov a prenášačov chorôb ľudí.

Takýto vývoj počasia nie je priaznivý pre prírodu, najmä pre prirodzené ekosystémy, tiež sa môžu rozšíriť choroby a škodcovia.

Nezvyčajne teplá zima na prelome rokov znepokojuje poľnohospodárov. Obávajú sa vývoja ozimín, výskytu, množenia škodcov a plesňových ochorení. Teplé počasie počas zimy podporuje rozvoj plesňových ochorení nielen na ozimných obilninách, ale aj na ozimnej repke. Porastom krmovín tiež viac škodia hlodavce. Sklamaní sú ovocinári, pretože hrozí predčasne pučanie kvetov na stromoch, ktoré sú základom pre tohoročnú úrodu a hrozbou sú aj podkômi škodcovia.

Oveľa väčšiu radosť majú poľnohospodári, keď sú polia pod snehom. Znamená to, že sa tvorí zásoba pôdnej vlhky. Nočné mrazy vždy podržia zimnú vlhku, ktorá môže chýbať v jarých mesiacoch pri oseve jačmeňa a jarín všeobecne. Silný mráz výrazne reguluje počas zimy stavy škodcov a poľných hlodavcov. A taktiež oráčina sa v dôsledku mrazov fyzikálne a mechanicky rozdrobuje do požadovanej pôdnej štruktúry.

Vysoké teploty v zime a na jar majú za následok predĺženie vegetačného obdobia zmenou rastového cyklu hostiteľských rastlín a znížením ich tolerancie. Za jedno vegetačné obdobie sa vychová viac generácií hmyzu. Zväčší sa populácia hmyzu, ako aj množstvo hubového podhubia, ktoré prežijú zimné obdobie, čo bude mať za následok viac ohnísk infekcií v nadchádzajúcom vegetačnom období. Vyššie teploty v zime a dlhšie vlhké nemrznúce obdobia vytvárajú priaznivé podmienky na zahŕňvanie koreňovej sústavy rastlín a rozvoj plesní a snetí.

Ale nie v malej miere je aj riziko s obchodovaním, ktoré sa považuje za hlavný kanál zavliekania škodlivých organizmov a invazívnych druhov, kde zohráva globálne otepľovanie komplementárnu úlohu, keďže je ďalším významným pôvodcom zmeny, ktorá má vplyv tak na výskyt, ako aj na intenzitu ochorení rastlín. Celkovo môže mať určité nepriaznivé hospodárske dôsledky na rastlinnú výrobu v tom zmysle, že pridáva ďalšie náklady na poľnohospodárske vstupy, napr. na ochranu plodín.

Ide o značný vplyv spôsobený zavlečením exotických škodcov aj do našich zemepisných regiónov. Noví alebo migrujúci rastlinní škodcovia sa môžu domestikovať alebo vo väčšej miere rozšíriť v oblastiach, ktoré boli kedysi považované za oblasti bez výskytu škodcov, a to v dôsledku priaznivejších klimatických podmienok. Príkladom je háďatko borovicové *Bursaphelenchus xylophilus*, ktoré spôsobuje v súčasnosti veľké škody v Portugalsku.

Preto je na mieste obava, že väčšina škodlivého hmyzu sa vplyvom globálneho otepľovania stane potenciálne ešte škodlivejším. Je tiež pravdepodobné, že sa zvýši počet prirodzených nepriateľov škodcov, čo sťažuje predpovedanie celkových dôsledkov. Dôvodom je skutočnosť, že v mnohých prípadoch je rovnováha medzi škodcami/ochoreniami, ich prirodzenými nepriateľmi a ich hostiteľskými rastlinami veľmi krehká. Čoho sú aj nedávne prípady zavlečenia škodcov na polia (napr. kukuričiara koreňového *Diabrotica virgifera virgifera*), do lesov a na verejné plochy zelene (napr. háďatka borovicového *Bursaphelenchus xylophilus*, škodlivého organizmu huby *Gibberella circinata* a škodcu paliem nosánika *Rhynchophorus ferrugineus*) do oblasti v ktorých sa nikdy nevyskytovali.

o) Oblasť ohrozené rizikami technogénneho charakteru

V okrese Svidník dôsledkom napadnutia veľkého množstva snehu, a následnému otepleniu dochádza k vyvráteniu stromov, ako aj k lámaniu ich konárov a následnému pretrhnutiu elektrického vedenia, čím dochádza k výpadku elektrického prúdu aj na niekoľko

dní. Jedná sa hlavne o výpadok elektrického prúdu v obciach: Nižný Orlick, Vyšný Orlick, Nižný Mirošov, Vyšný Mirošov, Roztoky, Kečkovce, Dubová, Kružlová, Svidnička, Vápeník, Dlhoňa, Havranec, Nižná Písaná, Vyšná Písaná, Dobroslava, Korejovce, Medvedie, Šarbov, Krajná Porúbka.

p) Oblasť ohrozené rizikami sociogénneho charakteru

Oblasť ohrozené teroristickými útokmi chemického alebo biologického charakteru, špecifikácia a vytypovanie ohrozených priestorov a objektov s výskytom veľkého počtu ľudí.

q) Oblasť ohrozené rizikami environmentálneho charakteru

Jednotlivé regióny na území SR vykazujú rôzny stav zaťaženia jednotlivých zložiek ŽP. Tieto záťažové faktory majú v rozhodujúcej miere antropogénny pôvod. A tak ako sú identifikované najcennejšie územia SR (sieť chránených území prírody a krajiny), tak na druhej strane možno identifikovať územia, kde sa prelína najviac negatívnych vplyvov spôsobujúcich zhoršenie stavu ŽP, akými sú znečistenie ovzdušia, zhoršenie stavu povrchových a podzemných vôd, zvýšená produkciu odpadu často bez adekvátneho ďalšieho spracovania.

V okrese Svidník evidujeme 2 environmentálne záťaže podľa stredného stupňa rizika a to: jedná sa o bývalú skládku TKO Giraltovce a skládku TKO Hrabovčik – obe regionálneho charakteru, ktoré sú v súčasnosti uzavreté, rekultivované a monitorované.

Počet sanovaných lokalít v okrese 8 a to : skládka Giraltovce- na serpentínach, skládka TKO Kružlová, skládka Ladomirová, skládka Mestisko, skládka Okružle, skládka Radoma, skládka Stročín, skládka Svidník – stará mestská skládka , ktoré sú uzavreté, čiastočne rekultivované bez monitoringu.

Počet lokalít s pravdepodobne environmentálnou záťažou priemyselného charakteru v okrese je 5 a to: skládka plastov Nižná Jedľová (Surmex), sklad agrochemikálií Okružle, areál podniku Potravinárske strojárne Svidník, areál podniku SVIK Svidník a skládka posypového materiálu Šemetkovce – obalovačka.

2. KATASTROFY

Katastrofa je mimoriadna udalosť, pri ktorej dôjde k narastaniu ničivých faktorov a ich následnej kumulácii v dôsledku živelných pohromy a havárie. Na hodnotenom území sa nevyskytujú

3. TERORIZMUS

Teroristické útoky sú napadnutia objektov sústredujúcich spravidla väčšie množstvo osôb s cieľom spôsobiť straty na životoch, zdraví a majetku, spôsobiť strach a paniku obyvateľstva.

Na teroristické útoky môžu byť použité konvenčné zbrane a prostriedky obsahujúce chemické, biologické a radioaktívne látky a materiály

2. Informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí

Evidencia výskytu, rozbor vzniku, priebehu a následkov krízových udalostí v okrese za posledné roky ukazuje jednak možný predpoklad ich opakovaného vzniku, ale aj poskytuje dostatočné množstvo informácií na prípravu zameranú na ich predchádzanie alebo prípadné odstraňovanie následkov.

2.1. Objekty nakladajúce s nebezpečnými látkami

Informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti, t.j. o veľkosti oblasti ohrozenia, ktorú vyhodnocuje a určuje prevádzkovateľ okolo objektu nakladajúceho s chemickou nebezpečnou látkou v súlade s vyhláškou MV SR č. 533/2006 Z.z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, sú špecifikované v tabuľkovom prehľade.

V prípade vzniku mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky vo vyššie uvedených oblastiach ohrozenia môže dôjsť u nechránených osôb (bez použitia špeciálnych ochranných prostriedkov) k poškodeniu zdravia.

V prípade vzniku mimoriadnej udalosti spojenej s únikom motorového benzínu na čerpacích staniciach, resp. pri explózii motorového benzínu, môže tlaková vlna narušiť statiku blízkych budov a následne spôsobiť zranenie nechránených osôb, napr. letiacimi úlomkami skla z rozbitých okenných výplní.

2.2. Preprava nebezpečných látok

Vzhľadom na to, že po cestných komunikáciách sa prepravujú nebezpečné látky v rôznych množstvách, nie je možné jednoznačne vopred vymedziť oblasť ohrozenia v prípade mimoriadnej udalosti. Táto sa určuje operatívne podľa skutočnej situácie v závislosti od množstva a druhu uniknutej nebezpečnej látky, meteorologickej situácie, doby úniku a výsledkov monitorovania.

Vychádzajúc z § 7 ods. 2 písm. b) vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z.z. o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení neskorších predpisov, ak pri preprave nebezpečných látok nie je známy druh nebezpečnej látky na účely okamžitého zásahu sa za bezpečný priestor, v ktorom sa výskyt nebezpečnej látky nepredpokladá, považuje priestor vzdialený najmenej 100 metrov od miesta výskytu nebezpečnej látky

2.3. Živelné pohromy

Oblasť ohrozenia *povodňami* je stanovená pre vybrané vodné toky formou zátopového územia vyhodnoteného správcom vodného toku na 50 - ročnú príp. 100 - ročnú vodu. Vznik mimoriadnej udalosti v dôsledku povodní predstavuje v závislosti od rozsahu povodne predovšetkým riziko veľkých majetkových škôd a v prípade nerešpektovania pokynov orgánov štátnej správy ochrany pred povodňami aj riziko ohrozenia zdravia a života. Rozsah a následky ostatných druhov živelných pohrôm sa riešia operatívne podľa danej situácie.

3. Nebezpečné vlastnosti a označenia látok a prípravkov, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť na území okresu.

AMONIAK – NH₃ (UN kód – 1005)
(Kemmlerov kód –268)

Vlastnosti amoniaku

AMONIAK je toxický, bezfarebný plyn s charakteristickým prenikavým, ostrým, silne dráždivým zápachom. V kvapalnej forme je to silná žieravina a pôsobí leptavo. Ako plyn je zhruba o polovicu ľahší ako vzduch, preto pri úniku stúpa hore.

Vďaka svojmu prenikavému zápachu, upozorňujúcemu včas na svoju prítomnosť, väčšinou nepredstavuje výrazné riziko pre človeka. Krátkodobá expozícia amoniaku môže dráždiť aj popáliť kožu a oči s rizikom trvalých následkov, spôsobuje kašeľ a dýchacie problémy. Pri koncentrácii vyššej než 0,5 % obj. (asi 3,5 g.m⁻³) je i krátkodobá expozícia smrteľná. Pri styku so skvapalneným amoniakom vznikajú ťažké omrzliny.

Dopady na zdravie človeka, riziká

Vo všeobecnosti možno amoniak charakterizovať ako látku toxickú, ktorá však vďaka svojmu prenikavému zápachu, upozorňuje včas na svoju prítomnosť, väčšinou nepredstavuje výrazné riziko pre človeka.

Krátkodobá expozícia amoniaku môže dráždiť aj popáliť kožu a oči, s rizikom trvalých následkov. Môže spôsobiť podráždenie nosnej sliznice, úst, hltana, spôsobuje kašeľ a dýchacie problémy. Expozícia s vyššími koncentráciami amoniaku môže spôsobiť aj zavodenie pľúc (edém) a vážne dýchacie problémy. Pri koncentrácii vyššej než 0,5 % objemových (asi 3,5 g.m⁻³) je i krátkodobá expozícia smrteľná. Pri styku so skvapalneným amoniakom vznikajú ťažké omrzliny. Koncentrácia 0,25% objemových pár vo vzduchu je nebezpečná pri vdychovaní po dobu 30 min.

CHLÓR – Cl₂ (UN kód – 1017)
(Kemmlerov kód – 266)

Vlastnosti chlóru

CHLÓR je za bežných podmienok žltozelený plyn štiplavého zápachu, 2,5-krát ťažší ako vzduch. Je to nebezpečná, jedovatá látka s vysokými dráždivými a dusivými účinkami. Pri vdychovaní dráždi oči, dýchacie cesty a pokožku. Nadýchanie plynu spôsobuje ťažké podráždenie dýchacích ciest a pľúc, bolesti v hrdle, kašeľ, dýchavičnosť, dusenie, nutkanie na zvracanie, opuch hrtana a pľúc, bolesť hrudníka a pľúcny edém, ktorý sa môže prejaviť s oneskorením dvoch dní. Krátkodobý účinok koncentrácia 0,1 % objemových počas 10 minút pôsobí smrteľne.

Chlór má schopnosť vniknúť (vtekať) do nízko položených otvorených priestorov (kanalizácia priehlbiny v teréne, pivnice a pod.). Pri styku s vlhkým vzduchom tvorí hmlu (reaguje s vodnou parou). V kvapalnom skupenstve má oranžovožltú farbu.

Dopady na zdravie človeka, riziká

Chlór je nebezpečná, jedovatá látka s vysokými dráždivými a dusivými účinkami. Pri vdychovaní dráždi oči, dýchacie cesty a pokožku. Nadýchanie plynu spôsobuje ťažké

podráždenie dýchacích ciest a pľúc, bolesti v hrdle, kašeľ, dýchavičnosť, dusenie, nutkanie na zvracanie, opuch hrtana a pľúc, bolesť hrudníka a pľúcny edém, ktorý sa môže prejaviť s oneskorením dvoch dní. Kontakt s kvapalinou spôsobuje začervenanie kože (tvorba pľuzgierov, popáleniny), pri dlhodobej práci môže dochádzať k uhrovitosti (chlórové akné). Krátkodobý účinok: koncentrácia 0,1 % počas 10 minút pôsobí smrteľne.

Dopady z hľadiska životného prostredia

Jedovatá látka, nebezpečná pre životné prostredie. Chlór je veľmi jedovatý pre vodné organizmy. Pri väčších únikoch látky je, vzhľadom na jeho hustotu, potrebné zabrániť natečeniu média do kanalizácie, vodných tokov a vodných nádrží.

AUTOMOBILOVÝ BENZÍN (UN kód – 1203)
(Kemmlerov kód – 33)

Vlastnosti benzínu

Je to bezfarebná až bledožltá prchavá a mimoriadne horľavá kvapalina s typickým benzínovým zápachom. Pary benzínu so vzduchom tvoria výbušnú zmes.

Benzín je škodlivý pri vdýchnutí, pri kontakte s pokožkou a po požití. Dráždi oči (sčervenanie a pocit rezania), dýchacie orgánov (kašeľ, sípavé dýchanie, ťažkosti pri dýchaní, krátky dych), zvýšená teplota. Má narkotické účinky, vdychovanie vysokých koncentrácií výparov môže spôsobiť stratu orientácie, bolesť hlavy a nevoľnosť. Dlhodobé vdychovanie môže spôsobiť bezvedomie a smrť.

Dopady na zdravie človeka, riziká

Benzín je škodlivý pri vdýchnutí, pri kontakte s pokožkou a po požití. Príznaky a symptómy: podráždenie kože (pocit pálenia, sčervenania, opuch, odmastenie pokožky sprevádzané dermatologickými zmenami), podráždenie očí (sčervenanie a pocit rezania), podráždenie dýchacích orgánov (kašeľ, sípavé dýchanie, ťažkosti pri dýchaní, krátky dych), zvýšená teplota. Dýchacie problémy môžu pretrvávajúť niekoľko hodín po expozícii. Má narkotické účinky, vdychovanie vysokých koncentrácií výparov môže pôsobiť na centrálnu nervovú sústavu a prejaviť sa stratou orientácie, bolesťou hlavy, nevoľnosťou. Dlhodobé vdychovanie môže spôsobiť bezvedomie a smrť. Dopady na krvotvorbu: anémia, znížená imunita. Dopady na periférnu nervovú sústavu: nestála chôdza, slabosť svalov. Dopady na sluchové orgány: dočasne slabší sluch, hučanie v ušiach.

Dopady z hľadiska životného prostredia

Benzín je toxický pre vodné organizmy. Vo vode slabo rozpustný, môže spôsobiť dlhodobé nepriaznivé účinky vo vodnom prostredí.

APROPAN - BUTAN (UN kód – 1965)
(Kemmlerov kód 23)

Vlastnosti apropan - butanu

Propán – bután je bezfarebný horľavý a výbušný plyn, sladkastého zápachu, pri použití odorantu ako varovnej látky má charakteristický merkaptánový zápach (po síre). Používa sa na vykurovanie a pohon motorových vozidiel a priemyselné využitie spaľovaním v špeciálnych horákoch.

Dopady na zdravie človeka, riziká

Vdychovanie nízkej koncentrácie plynu so vzduchom má mierne narkotické účinky na centrálnu nervovú sústavu, ktorá vedie k depresiám. Vdychovanie vysokej koncentrácie plynu so vzduchom môže spôsobiť kómu, ktorej predchádza stav podobný opitosti a strata svalovej koordinácie. Narkotické účinky sa prejavujú až pri koncentráciách ďaleko vyšších, ako je medza zápalnosti.

Vzhľadom k tomu, že môže vo vzduchu nahradiť kyslík, pôsobí ako jednoduchý asfyziant (látka spôsobujúca dusenie).

V prípade nadýchnutia postihnutého treba premiestniť zo zamoreného priestoru na čerstvý vzduch. Udržiavať v teple a pokoji. Pri ťažších prípadoch použiť dýchačí prístroj. Ak postihnutý nedýcha, je treba zaviesť umelé dýchanie z úst do úst, prípadne umelé dýchanie s vonkajšou masážou srdca. Privolať lekára. Zachraňujúci musí dbať na vlastnú bezpečnosť.

Pri zasiahnutí pokožky, alebo očí kvapalným plynom dochádza k odparovaniu plynu pri cca – 22 °C ku vzniku studených popálenín/omrzlín. Takto postihnuté miesto je potrebné minimálne 15 minút oplachovať vodou. Uvedomte si, že aj drobné povrchové popáleniny vyžadujú sterilné ošetrovanie pri poskytovaní prvej pomoci a definitívne ošetrovanie v lekárskej ambulancii.

Opatrenia pri úniku:

- pokúsiť sa zastaviť unikanie plynu (uzatvorenie prívodu),
- opustiť zamorený priestor,
- zabezpečiť dostatočné vetranie,
- odstrániť zdroje požiaru,
- v zamorenom priestore zákaz používať iskriace náradie a prístroje,
- nezapínať alebo vypínať elektrické osvetlenie, -

Dopady z hľadiska životného prostredia

Propán – bután je ťažší ako vzduch. Vykonať opatrenia k zabráneniu vniknutiu do kanalizácie, pivníc, podzemných priestorov, preliačín a jám vyskytujúcich sa pod úrovňou terénu.

4. Informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach

1. Varovanie obyvateľstva

Varovanie obyvateľstva sa vykonáva varovnými signálmi:

- a) „**VŠEOBECNÉ OHROZENIE**“, t.j. **2-minútovým kolísavým tónom sirén** pri ohrození alebo vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti,
- b) „**OHROZENIE VODOU**“, t.j. **6-minútovým stálym tónom sirén** pri ohrození ničivými účinkami vody.
- c) Koniec ohrozenia alebo koniec pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti sa vyhlasuje signálom „**KONIEC OHROZENIA**“, t.j. **2-minútovým stálym tónom sirén** bez opakovania.

Varovné signály a signál „koniec ohrozenia“ sa následne dopĺňajú **hovorenou informáciou** prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov, ktorá by mala obsahovať predovšetkým informácie o čase vzniku a druhu mimoriadnej udalosti, o predpokladanom rozsahu ohrozenia a pokyny pre obyvateľstvo.

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov v § 16 ods. 1 písm. d) ukladá **právnickým osobám a fyzickým osobám, podnikateľom** povinnosť (napr. prevádzkovateľom objektov nakladajúcich s nebezpečnými látkami). vykonávať **hlásnu službu** (varovanie obyvateľstva a vyznenie osôb činných pri riešení mimoriadnej udalosti a obcí o ohrození) pre svojich zamestnancov, osoby prevzaté do starostlivosti, iné osoby a obce, ktoré bezprostredne ohrozujú.

Pre zabezpečenie varovania obyvateľstva, vlastných zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti sú títo prevádzkovatelia povinní na území ohrozenom nebezpečnou látkou budovať samostatný systém varovania obyvateľstva tzv. **autonómny systém varovania** (ďalej len „ASV“).

V období **vojny a vojnového stavu** sa dvojminútovým kolísavým tónom vyhlasuje aj ohrozenie v prípade možného vzdušného napadnutia územia štátu

Tón sirén: 2 – minútový kolísavý tón sirén bez opakovania

V takomto prípade doplnková slovná informácia okrem obvyklých náležitostí obsahuje aj:

- vymedzenie územia, pre ktoré je ohrozenie vyhlásené,
- výraz „Pozor“, vzdušný poplach“.

Z uvedeného vyplýva, že v období vojnového stavu alebo vojny dvojminútový kolísavý tón sirén môže obyvateľstvo varovať buď pred mimoriadnou udalosťou alebo pred možným vzdušným napadnutím. Rozlíšenie je dané obsahom doplnkovej slovnej informácie.

Varovací systém sa preskúšava jedenkrát mesačne, spravidla druhý týždeň v mesiaci v piatok o dvanástej hodine.

Varovanie obyvateľstva v civilnej ochrane je predmetom informačného systému civilnej ochrany, konkrétne hlásnej služby, ktorej úlohou je zabezpečiť včasné varovanie obyvateľov a vyznenie osôb činných pri riešení následkov mimoriadnej udalosti a obcí o ohrození alebo o vzniku mimoriadnej udalosti. Okrem civilnej ochrany majú povinnosť varovať svojich zamestnancov a obyvateľstvo v pásme ohrozenia aj prevádzkovatelia vodných stavieb a objektov

vyrábajúcich, skladujúcich alebo iným spôsobom manipulujúcich s nebezpečnými látkami. Táto povinnosť vychádza z analýzy územia, ktorá predstavuje posúdenie nebezpečenstva pre prípad vzniku mimoriadnej udalosti s ohľadom na zdroje ohrozenia a vyhotovujú ju orgány štátnej správy ako súbor dokumentov v textovej a grafickej forme, pre územie v ich pôsobnosti. Toto sú tzv. autonómne systémy varovania.

Odovzdávanie informácií sa vykonáva v súlade s vyhláškou MV SR 388/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení neskorších predpisov nasledovne:

- ihneď po zistení mimoriadnej udalosti s udaním druhu, miesta a času vzniku, následkov, vykonaných opatrení a ďalšieho postupu pri odstraňovaní následkov mimoriadnej udalosti,
- pri vyhlásení a odvolaní mimoriadnej situácie,
- tendencie vývoja mimoriadnej udalosti,
- pri potrebe varovania obyvateľstva a vyrozumienia osôb,
- na spresnenie údajov po vzniku mimoriadnej udalosti na základe vyžiadania prijímacieho informačného strediska alebo ak dôjde k zmene údajov,
- pri zmenách radiačnej, chemickej alebo biologickej situácie a zmenách meteorologickej a hydrologickej situácie,
- ihneď o dosiahnutí pohotovosti evakuačnej komisie a evakuačných zariadení, o začatí a skončení evakuácie a o udalostiach narúšajúcich priebeh evakuácie,
- denne k 06,00 hod. a 18,00 hod. o stave a priebehu evakuácie a o stave a priebehu záchranných prác po vyhlásení mimoriadnej situácie,
- ihneď predkladať mimoriadne informácie o čase, stave začatia alebo skončenia záchranných prác a o udalostiach, ktoré narušujú vykonávanie záchranných prác.

ZÁCHRANNÉ PRÁCE PRI MIMORIADNEJ UDALOSTI

Záchranné práce sú činnosti na záchranu života, zdravia osôb a záchranu majetku, ako aj na ich odsun z ohrozených alebo postihnutých priestorov. Súčasťou záchranných prác sú činnosti na odstránenie zamedzenia šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti a vytvorenie podmienok na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti.

Po vzniku mimoriadnej udalosti záchranné práce vykonávajú základné záchranné zložky integrovaného záchranného systému (hasičské a záchranné zbory, útvary policajného zboru, záchranná zdravotná služba, kontrolné chemické laboratória civilnej ochrany) a ostatné záchranné zložky (ozbrojené sily SR, obecné hasičské zbory, závodné hasičské zbory, jednotky civilnej ochrany, mestská polícia a SČK).

Záchranné práce sa vykonávajú v závislosti od druhu, rozsahu a času vzniku mimoriadnej udalosti a pri ich vykonávaní sa vychádza predovšetkým z toho, aby bola zabezpečená bezpečnosť osôb vykonávajúcich záchranné práce a zároveň účinne poskytnutá prvá pomoc vyslobodeným a postihnutým osobám. Je potrebné dbať aj na to, aby sa pri rešpektovali vlastnícke práva a zabránilo sa vzniku ďalších škôd.

a) Činnosť záchranných zložiek pri úniku chemicky nebezpečnej látky

- 1) varovanie obyvateľstva a vyrozumieanie osôb ohrozených mimoriadnou udalosťou a aj pri zmenách situácie počas vykonávania záchranných prác,
- 2) vykonanie prieskumu a pozorovania na postihnutom území, ktorého cieľom je vyhľadať postihnuté osoby mimoriadnou udalosťou, vyznačiť kontaminované a životu nebezpečné úseky,
- 3) individuálna ochrana osôb v kontaminovanom priestore a ich odsun z tohto priestoru,
- 4) poskytnutie prvej predlekárskej pomoci a neodkladnej zdravotnej starostlivosti zraneným osobám vrátane odsunu postihnutých do zdravotníckych zariadení,
- 5) kontrola kontaminovania osôb, územia, ovzdušia a budov,
- 6) hygienická očista postihnutých osôb,
- 7) likvidácia úniku nebezpečných látok a zabránenie ich šíreniu,
- 8) špeciálna očista územia, budov, priestorov, dopravných prostriedkov a komunikácií nevyhnutných pre činnosť nasadených síl a prostriedkov,
- 9) regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov na postihnutom území,
- 10) uzavretie postihnutého územia,
- 11) ochrana postihnutých osôb a nasadených síl a prostriedkov pred nepriaznivými poveternosťnými vplyvmi a následkami mimoriadnej udalosti,
- 12) odsun nezranených osôb z postihnutého územia,
- 13) poskytnutie veterinárnej pomoci postihnutým a ohrozeným zvieratám a vykonanie veterinárnej očisty,
- 14) pozorovanie postihnutého územia a kontrolné merania,
- 15) zachytávanie ropných produktov na vodných tokoch a plochách,
- 16) uskladňovanie, odsun a likvidácia kontaminovaného materiálu a ekologická asanácia zvyškov nebezpečných látok,
- 17) psychologická pomoc a duchovná pomoc

b) Činnosť záchranných zložiek pri živelných pohromách (povodne, krupobitia, víchrice, zosuvy pôdy, snehové kalamity rozsiahle námrazy)

- 1) varovanie obyvateľstva a vyrozumieanie osôb ohrozených mimoriadnou udalosťou a aj pri zmenách situácie počas vykonávania záchranných prác,
- 2) vykonanie prieskumu a pozorovania na postihnutom území, ktorého cieľom je vyhľadať postihnuté osoby mimoriadnou udalosťou, vyznačiť kontaminované a životu nebezpečné úseky,
- 3) vyslobodzovanie postihnutých osôb z trosiek zničených a narušených budov, vrakov dopravných prostriedkov, ochranných stavieb, zo zaplavených priestorov a horiacich budov,
- 4) prívod vzduchu a vody osobám v zavalených priestoroch a ochranných stavbách
- 5) poskytnutie prvej predlekárskej pomoci a neodkladnej zdravotnej starostlivosti zraneným osobám vrátane odsunu postihnutých do zdravotníckych zariadení,
- 6) lokalizácia a likvidácia požiarov ohrozujúcich postihnuté osoby a nasadené sily a prostriedky
- 7) kontrola kontaminovania zdrojov pitnej vody,
- 8) dezinfekcia (studní), dezinfekcia (proti komárom) a deratizácia územia,
- 9) uzavretie postihnutého územia,

- 10) ochrana postihnutých osôb a nasadených síl a prostriedkov pred nepriaznivými poveternostnými vplyvmi a následkami mimoriadnej udalosti,
- 11) odsun nezranených osôb z postihnutého územia,
- 12) núdzové zásobovanie a núdzové ubytovanie osôb, ktoré sú následkom mimoriadnej udalosti bez základných životných potrieb,
- 13) poskytnutie veterinárnej pomoci postihnutým a ohrozeným zvieratám,
- 14) odpojenie poškodených rozvodových sietí a zariadení ohrozujúcich postihnuté osoby, nasadené sily a prostriedky a majetok,
- 15) pozorovanie postihnutého územia,
- 16) spevňovanie alebo strhávanie poškodených stavieb, budov a konštrukcií ohrozujúcich nasadené sily a prostriedky,
- 17) uvoľňovanie zahataných vodných tokov,
- 18) uvoľňovanie určených cestných komunikácií a železničných tratí, vytvorenie priechodov a prejazdov potrebných na vykonávanie záchranných prác a odsun postihnutých osôb,
- 19) čerpanie a vypúšťanie vody zo zaplávanej časti budov a územia, kde sa vykonávajú záchranné práce,
- 20) zachytávanie ropných produktov na vodných tokoch a plochách,
- 21) identifikácia, odsun a pochovávanie usmrtených osôb,
- 22) psychologická pomoc a duchovná pomoc

c) Činnosť záchranných zložiek po teroristickom útoku (konvenčné zbrane, biologické, chemické a radioaktívne NL)

- 1) varovanie obyvateľstva a vyznamenie osôb ohrozených účinkami použitých zbraní a prostriedkov ničenia,
- 2) prieskum a pozorovanie priestoru napadnutia s cieľom vyhľadať postihnuté osoby a vyznačiť kontaminované a ohrozené úseky,
- 3) vyslobodzovanie postihnutých osôb z trosiek zničených a narušených budov, vrakov dopravných prostriedkov,
- 4) vyslobodzovanie postihnutých osôb zo zatopených objektov, zaplavených priestorov a boriacich sa budov,
- 5) poskytnutie zdravotníckej pomoci vrátane ich odsunu a podania prostriedkov ochrany pred účinkami rádioaktívneho žiarenia ožiareným osobám,
- 6) lokalizáciu a likvidáciu požiarov ohrozujúcich postihnuté osoby a nasadené sily a prostriedky na záchranné práce,
- 7) kontrolu ožiarenia a kontaminovania osôb, územia, budov a ovzdušia, hygienickú očistu postihnutých osôb,
- 8) dezaktiváciu, špeciálnu očistu, dezinfekciu a deratizáciu územia a priestorov, dopravných prostriedkov a pozemných komunikácií,
- 9) uzavretie priestoru napadnutia, odsun osôb z priestoru napadnutia,
- 10) práce a opatrenia na zamedzenie zrútenia sa poškodených budov ohrozujúcich životy a zdravie osôb a nasadených síl a prostriedkov,
- 11) núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie postihnutého obyvateľstva,
- 12) vyhľadávanie, zhromažďovanie, identifikácia a pochovávanie usmrtených osôb,
- 13) veterinárnu pomoc zasiahnutým zvieratám a na veterinárnu očistu,
- 14) likvidáciu uhynutých zvierat.

Okresný úrad Svidník má spracovaný plán ochrany obyvateľstva v podmienkach územného okresu Svidník a v prípade potreby je pripravený koordinovať a riadiť záchranné práce ak nepatria do pôsobností obcí, iných orgánov štátnej správy alebo právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov.

5. Úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti

Orgány štátnej správy, samosprávy a iní účastníci civilnej ochrany sú pri vzniku mimoriadnej udalosti **povinní v rámci svojej pôsobnosti**:

1. Okresný úrad

- riadiť záchranné práce, ak nepatria do pôsobnosti iných orgánov štátnej správy, právnických osôb, fyzických osôb - podnikateľov alebo obcí
- prednosta okresného úradu je oprávnený ukladať úlohy a vydávať príkazy vedúcim iných štátnych orgánov, starostom obcí, štatutárnym orgánom právnických osôb a fyzickým osobám vo svojom územnom okrese súvisiace s riadením záchranných prác,
- plánovať, vyhlasovať, riadiť a zabezpečovať evakuáciu, ak nepatrí do pôsobnosti právnických osôb, fyzických osôb - podnikateľov alebo obcí,
- analyzovať a vyhodnocovať opatrenia vykonávané na riešenie mimoriadnej udalosti, škody spôsobené mimoriadnou udalosťou a náklady vynaložené na vykonanie záchranných prác,
- riadiť informačný systém civilnej ochrany (zber, spracovanie, vyhodnocovanie a poskytovanie informácií) a plniť jeho úlohy,
- vyhlasovať a odvolávať mimoriadnu situáciu vo svojom územnom okrese, ak rozsah mimoriadnej udalosti presahuje územný obvod okresného úradu,
- o vyhlásení mimoriadnej situácie úrad neodkladne informovať štátne orgány, samosprávny kraj, obce, Policajný zbor, Hasičský a záchranný zbor a ozbrojené sily Slovenskej republiky.

2. Obec, mesto

- riadiť záchranné práce, koordinovať plnenie úloh v súčinnosti s právnickými osobami, fyzickými osobami - podnikateľmi a s ostatnými fyzickými osobami,
- zabezpečovať výdaj materiálu civilnej ochrany jednotkám civilnej ochrany zriadených obcou, ktoré sú nasadené na záchranné práce podľa potreby,
- vykonávať včasné varovanie obyvateľov na území obce,
- poskytovať nevyhnutnú a okamžitú pomoc v núdzi, najmä prístrešie, stravu alebo inú materiálnu pomoc obyvateľstvu obce a osobám nachádzajúcim sa na území obce,
- vyhlasovať, riadiť a zabezpečovať evakuáciu a poskytovať núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie evakuovaným,
- vyhlasovať a odvolávať mimoriadnu situáciu a ustanovovať režim života obyvateľstva na území obce v prípade vzniku mimoriadnej udalosti a neodkladne o tom informovať okresný úrad,
- viesť evidenciu evakuovaných osôb,
- zabezpečovať zber, spracovanie, vyhodnocovanie a poskytovanie informácií okresnému úradu a obyvateľstvu na území obce.

Mesto Svidník na základe analýzy možného vzniku mimoriadnej udalosti spojenej s **únikom chemickej nebezpečnej látky** (stacionárne zdroje, prípadne únik pri preprave NL) má vypracované protichemické opatrenia, ktoré sa budú realizovať v rámci jeho pôsobnosti pri likvidácii havárie spojenej s unikom nebezpečnej látky a jej následkov.

Na možný vznik mimoriadnej udalosti s únikom chemickej nebezpečnej látky na území mesta sú protichemické **opatrenia** nasledovné:

- monitorovanie územia,
- varovanie obyvateľstva a vyrozumieanie osôb,
- evakuácia a ukrytie osôb,
- regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov,
- prvá predlekárska pomoc a neodkladná zdravotná starostlivosť,
- individuálna ochrana osôb,
- hygienická očista osôb,
- dekontaminácia terénu, budov a materiálu,
- likvidácia úniku nebezpečných látok a zamedzenie ich nekontrolovaného šírenia,
- zákaz a regulácia spotreby kontaminovaných potravín, vody a krmív,
- veterinárne opatrenia,
- opatrenia na zabezpečenie záchranných prác.

3. Právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia, ktorí svojou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie a majetok

- zabezpečovať ochranu svojich zamestnancov, osôb prevzatých do starostlivosti a osôb, ktoré môžu ohroziť,
- poskytovať okresným úradom a obciam, na ktorých území pôsobia, informácie o nebezpečenstve, jeho rozsahu, spôsobe ochrany a likvidácii následkov,
- spolupracovať s okresnými úradmi a obcami pri riešení ochrany obyvateľstva,
- vykonávať hlásnu službu pre svojich zamestnancov, osoby prevzaté do starostlivosti, iné osoby a obce, ktoré bezprostredne ohrozujú,
- zriaďovať a udržiavať ochranné stavby pre svojich zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti a prostriedky varovania,
- pri mimoriadnej udalosti vyhlásiť a uskutočniť evakuáciu svojich zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti a neodkladne o tom informovať obec, na ktorej území pôsobia,
- zabezpečiť na vlastné náklady špeciálne prostriedky individuálnej ochrany pre svojich zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti podľa druhu nebezpečnej látky, ktorou môžu ohroziť život alebo zdravie,
- zabezpečiť výdaj materiálu civilnej ochrany pre vlastné jednotky civilnej ochrany a jednotky civilnej ochrany vytvorené pre potreby územia a prostriedkov individuálnej ochrany pre svojich zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti,
- poskytnúť pri mimoriadnych udalostiach orgánom štátnej správy alebo obciam vecné prostriedky, ktoré vlastnia alebo užívajú,
- pri vzniku mimoriadnej udalosti vyhlasujú režim života a neodkladne o tom informujú okresný úrad a obec, na ktorej území pôsobia.

4. Fyzické osoby (okrem osôb oslobodených od osobných úkonov v CO)

- zúčastniť sa na plnení úloh civilnej ochrany, ktoré sa vyžadujú v záujme ochrany života, zdravia a majetku v čase mimoriadnej udalosti,
- dodržiavať pokyny okresných úradov, obcí ako aj iných určených právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov,

- riadiť sa pokynmi na ukrytie a evakuáciu,
- vykonávať opatrenia na ochranu potravín, vody, zvierat a krmív, ktoré vlastní alebo sú im zverené,
- plniť úlohy v jednotkách a zariadeniach civilnej ochrany podľa určenia a zaradenia,
- vykonávať časovo obmedzené práce pre civilnú ochranu súvisiace s bezprostrednou ochranou života, zdravia a majetku,
- poskytnúť vecné prostriedky, ktoré vlastní alebo užívajú, s nárokom na ich vrátenie alebo náhradu,
- poskytnúť potrebné priestory a prostriedky na núdzové ubytovanie osobám postihnutým mimoriadnou udalosťou, ako aj osobám, ktoré vykonávajú záchranné práce.

Po vzniku mimoriadnej udalosti a vyhlásení mimoriadnej situácie sa vykonávajú základné úlohy a opatrenia:

- ⇒ záchranné práce silami a prostriedkami z územia, na ktorom bola vyhlásená mimoriadna situácia
 - obce, mestá, Okresný úrad Svidník vedú zoznamy využiteľných síl a prostriedkov pri záchranných prácach v rámci svojho územného okresu;
- ⇒ núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie
 - obce, mestá a Okresný úrad Svidník majú spracovaný prehľad ubytovacích a stravovacích zariadení využiteľných v prípade mimoriadnej udalosti na zabezpečenie núdzového zásobovania a núdzového ubytovania obyvateľstva;
- ⇒ použitie základných zložiek integrovaného záchranného systému
 - základné zložky integrovaného záchranného systému:
 - hasičský a záchranný zbor,
 - poskytovatelia záchranej zdravotnej služby,
 - kontrolné chemické laboratórium CO,
 - horská záchranná služba,
 - banská záchranná služba.

6. Podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva.

Podrobnejšie informácie súvisiace s uvedenou problematikou je možné získať v „Pláne ochrany obyvateľstva“, prípadne v „Analýze územia z hľadiska možných mimoriadnych udalostí“ priamo v subjektoch, ktoré tieto dokumenty v zmysle zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a vykonávacích vyhlášok sú povinné vypracovať:

- **právnické osoby a fyzické osoby - podnikatelia**, ktorí svojou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie alebo majetok (Zimný štadión Svidník)
- **Mesto Svidník, obce v okrese**
- **Okresný úrad Svidník.**

V prípade povodní úlohy a povinnosti orgánov štátnej správy ochrany pred povodňami na zabezpečenie obyvateľstva pred povodňami sú dané povodňovým plánom, ktorého súčasťou je aj povodňový plán záchranných prác, ktorý spracováva obec ako povodňový orgán ochrany pred povodňami. Bližšie informácie súvisiace so zabezpečením ochrany pred povodňami je preto možné získať priamo na každom obecnom úrade a mestskom úrade, resp. na Okresnom úrade, odbore krízového riadenia.

7. Odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností.

Vyššie zverejnené informácie sú v súlade so zákonom č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a nevzťahujú sa na ne žiadne obmedzenia vyplývajúce zo zákona č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 428/2002 Z.z. o ochrane osobných údajov.